

Posudek vedoucího diplomové práce

Autor: Bc. Jana Čavrnochová

Název práce: Občanství a vlastenectví u příslušníků Armády České republiky

Vedoucí práce: Marek Skovajsa

Kriteria hodnocení:	Hodnocení:
Vhodnost a aktuálnost tématu vzhledem k oboru Studia občanského sektoru	1
Stručné slovní hodnocení: Téma občanství a vlastenectví vojáků velmi vhodně zapadá do oblasti zkoumání OS a patří k dosud prakticky neprobádaným.	
Využití relevantní teoretické literatury včetně cizojazyčné	1
Stručné slovní hodnocení: Autorka pracuje s širokým okruhem literatury z oblasti teorie OS a občanství vojáků. Využila řadu zahraničních studií z oblasti sociologie armády.	
Formulace cíle (problému, dílčí cíle) s využitím teorie	1
Stručné slovní hodnocení: Cíl je formulován zřetelně a realisticky. Teoretická literatura je využita přiměřeně.	
Formulace hypotézy (výzkumné otázky)	1
Stručné slovní hodnocení: Výzkumné otázky autorka výslovně uvádí. Pro jednu z nich vyslovuje hypotézu odvozenou z předchozích empirických výzkumů v zahraničí. Ostatní výzkumné otázky jsou explorativní povahy, což odpovídá neprobádanosti této oblasti.	
Splnění vytčeného cíle	1-2
Stručné slovní hodnocení: Cíl autorka splnila a na všechny výzkumné otázky odpověděla uspokojivým způsobem. Omezená platnost jejich odpovědí je dána výběrem a omezeností vzorku.	
Vhodnost zvolených metod a jejich použití	1-2
Stručné slovní hodnocení: Dotazníkové šetření a polostrukturované rozhovory jsou vhodnými technikami sběru dat pro daný úkol. Kvantitativní vyhodnocení dotazníků nevyužívá pokročilejších statistických metod, ale vzhledem k povaze dat je dostačující a přiměřené.	
Je-li práce prakticky orientovaná, zda přináší návrhy řešení (doporučení)	-
Stručné slovní hodnocení: -	
Kvalita vlastních závěrů	2
Stručné slovní hodnocení: Autorka projevila při vyvozování závěrů a zobecnění dostatek samostatnosti i schopnosti využívat výsledků dosavadní literatury. V případě některých závěrů ovšem zůstává na deskriptivní úrovni.	
Práce s literaturou, citace pramenů, informačních zdrojů	1
Stručné slovní hodnocení: Bez připomínek.	
Formulační a gramatická úroveň	1
Stručné slovní hodnocení: Bez připomínek.	
Grafická úprava	1
Stručné slovní hodnocení: Bez připomínek.	

Celková známka před obhajobou: 1

pozn.: Lze udělovat známky od 1 do 4. V případě, že bude jedna část práce hodnocena známkou 4, je třeba práci nedoporučit k obhajobě.

Témata a připomínky pro obhajobu, průběh obhajoby:

(Je nutno vyplnit, aby se student mohl připravit na obhajobu; počet témat a připomínek upravte podle Vaší potřeby.)

Diplomantka zpracovala soubor témat, která v seriózní české společenskovední literatuře neprávem zůstávala na okraji zájmu. To platí o roli armády v demokratické společnosti, o významu vlastenectví pro státy na počátku 21. století i o funkcích nacionalismu z hlediska sociální koheze. Všechna tato témata jsou v českém prostředí zatížena různými břemeny minulosti, ať už jde o extrémní nacionalismus, potíže s loajalitou ke státu v době nadvlády cizích národů nebo problematickou úlohu armády v socialistickém Československu. Tato DP je důležitá tím, že mlčenlivost kolem pozitivní role armády, vlastenectví a nacionalismu překonává a připomíná, že jde o odborně závažné téma, které patří k problematice občanské společnosti a demokracie. V tomto ohledu autorka vhodně navazuje na motivy republikánského myšlení, které jsou rozvíjeny zejména v anglosaských zemích. V empirickém výzkumu se jí podařilo získat ojedinělá data z jistého (anonymního) vojenského útvaru, která sice nemohou posloužit k širokým generalizacím, ale přinášejí pozoruhodnou sondu do občanských postojů a chování příslušníků dnešní české armády. Mnohé důležité otázky ovšem zatím zodpovězeny být nemohly, včetně té, která zřejmě je pro období přechodu mezi dvěma politickými režimy klíčová: zda se podstatně liší občanské postoje a chování vojáků, kteří do armády přišli před rokem 1989 a později.

Vzhledem k tomu, že autorka vstupovala na málo prozkoumané pole, věnuje v textu dost prostoru představení základního kontextu problematiky vojáků a občanství a jejich reflexe v odborné literatuře, zejména ve vojenské sociologii a politické teorii. I když tento přehled někdy možná zabíhá do nadbytečných podrobností, které nejsou pro empirickou část úplně nezbytné, shrnuje také důležité úvahy o různých pojetích vlastenectví nebo o proměnách v postavení armády v moderních společnostech. Pro ukotvení vlastního výzkumu v dosavadní literatuře je zásadní to, že v textu jsou shrnuty výsledky řady zahraničních empirických studií o motivaci vojáků ke službě v armádě nebo v zahraničních misích.

Kvantitativní analýza je provedena na velmi dobré úrovni vzhledem k možnostem sběru dat a velikosti vzorku. Díky tomu, že autorka provedla i analýzy druhého třídění, máme k dispozici aspoň informativní údaje o některých závislostech mezi postoji či typy chování a základními sociodemografickými proměnnými. Ve srovnání s kvantitativní částí jsou kvalitativní rozhovory zpracovány méně přesvědčivým způsobem. Jejich analýza je v zásadě pouze tematická, o složitější interpretaci se autorka nepokouší. To ovšem podle mého názoru není fatální nedostatek vzhledem k tomu, že autorčino primární úsilí se zaměřovalo na kvantitativní rozbory a data z rozhovorů slouží jako doplněk k nim.

Náměty k obhajobě:

1. Ze všech tradic politického myšlení pouze republikánská pozitivně oceňuje zároveň občanskou společnost i armádu, i když do značné míry na to doplácí nepolitická spolková činnost, která je v tomto modelu upozaděna. Republikánské pojetí však není v současnosti ani zdaleka tak rozšířené jako pojetí liberální. A pro liberální autory je armáda ve vztahu k individuální svobodě velkým otazníkem. Jakožto ozbrojená složka státu je nepochybně něčím, co má být minimalizováno a drženo pod kontrolou, současně však liberálové nemohou popřít nutnost armády pro přežití politických společenství. Tento typ úvahy v DP postrádám.
2. Autorka vidí podle mého mínění až příliš optimisticky možnou „synergii“ mezi armádou a občanskou společností. Možnosti jejich spolupráce nachází téměř výhradně v oblasti zakládání občanských organizací vojáky a příslušné organizace existující v ČR představuje v souhrnné tabulce. Taková synergie je ale co do svého rozsahu a společenského významu značně omezená, zjevně zahrnuje jen pár dost specifických OOS. Otázku by bylo třeba položit širěji v tom smyslu, jaký typ vztahu může armáda v podmínkách dnešních demokratických států mít k nejrůznějším složkám občanské společnosti – jako kritický se bude jevit její vztah k advokačním, zejména lidskoprávním organizacím, a novým sociálním hnutím.
3. V interpretacích v empirické části jsou poněkud podceňovány neobčanské, nacionalistické a xenofobní postoje vojáků. Přitom se tu objevuje řada vážných zjištění, kupříkladu to, že vojáci jsou proti nákupu zahraničního zboží, odmítají imigranty nebo mají odměřený vztah k Evropské unii. Jsou respondenti spíše vlastenci, xenofoby nebo obojím současně? Lze tyto dvě konceptuálně odlišné tendence rozlišit i v datech?

Diplomovou práci doporučuji k obhajobě se známkou 1.

V Praze dne 19.7. 2012

.....
Podpis vedoucího práce